

De familie Merghelynck en Ieper

Besturen zit in het bloed

Jonker Arthur Merghelynck werd op 9 maart 1853 geboren in Ieper. Hij was de zoon van Leopold Merghelynck, schepen van de stad, en Elisa Carton, dochter van een oud-burgemeester. Rechtstreekse voorvaders waren toen al lange tijd actief in het stadsbestuur of in verwante instellingen. De verankering van de familie Merghelynck in Ieper was, sinds zij er actief in de laken in 1502 vanuit het Noord-Franse Saint-Georges (tussen Bourbourg en Duinkerke) ingeweken waren, met elke generatie sterker geworden.

Vanaf het einde van de zeventiende eeuw treft men de Merghelyncks aan als raadslid, schepen of schatbewaarder van de stad. Ook bestuursfuncties of een voorzitterschap van weeskamer, hospitalen, godshuizen, het Bureel van Weldadigheid of de stedelijke academie namen zij op. Hun huwelijkspartners kwamen keer op keer uit hetzelfde midden van vooraanstaanden uit Ieper of de omgeving. Veel van hun functies oefenden zij dan ook uit in opvolging van ouders, ooms, schoonvaders of andere verwanten.

DE WORTELS VAN ARTHUR MERGHELYNCK

In 1773 bereikte de sociale opgang een hoogtepunt. Toen verhief keizerin Maria Theresia François Merghelynck, erfachtig schatbewaarder van Ieper en hoogbaljuw van stad en graafschap Mesen, in de adelstand. Allicht was dit de aanleiding om een jaar later drie huizen in een zijstraat van de Rijselsestraat aan te kopen en te vervangen door een indrukwekkende herenwoning (nu Hotel-Museum Merghelynck). Zijn zoon Clement, volgens de familietraditie onder

onderschrift

meer actief in de Ieperse liefdadigheidsinstellingen, was Arthurs grootvader. Twee zoons van Clement Merghelynck huwden met zussen van de Ieperse jonker Henri Carton. De oudste, Ernest, was provincieraadslid en bestendig afgevaardigde voor de provincie West-Vlaanderen. De jongste, Leopold, was de vader van Arthur. Verder had Clement nog een zoon, Arthur, de voorzitter van de Burgerlijke Godshuizen. Zijn bestuur was voor deze instelling zeer voorspoedig; hij zou ze ook een grote som geld nalaten. Daarnaast was hij directeur van de stedelijke Academie, waar hij zelf ooit lessen in de architectuur gevolgd had.

Arthur Merghelyncks vader, Leopold, had de humaniora te Ieper gevolgd en enige tijd aan de universiteit gestudeerd. In 1861 werd hij gemeenteraadslid en in 1862 schepen van de stad. Vanaf 1856 was hij bestuurslid en later voorzitter van de bestuurscommissie van het Koninklijk Gesticht te Mesen. Hij overleed vrij jong als schepen in functie op 47-jarige leeftijd. Ook zijn vrouw, Elise Carton, overleed erg jong in 1871. Arthur was toen 18 jaar oud.

Het echtpaar kreeg drie kinderen. Emmeline overleed al op 5-jarige leeftijd. Ferdinand (1845-1917) studeerde af als doctor in de rechten en in de politieke en administratieve wetenschappen, was een tijd advocaat te Brussel en vanaf 1876 tot 1915 (zoals zijn oom Ernest) provincieraadslid van West-Vlaanderen. In 1879 werd hij arrondissementcommissaris van Ieper. Geheel in de familietraditie was hij bestuurslid van de Burgerlijke Godshuizen te Ieper en van het Koninklijk Gesticht te Mesen. Hij woonde op Sint-Jan in het gehucht *de Potijze*, in een kasteel dat in 1842 ook al voor zijn oom Ernest gebouwd was.

Afstammelingen van Ferdinand wonen in het Brusselse. Eén van de laatste naamdragers was Elisabeth, die in 1953 het kind van haar oudere zus Antoinette, graaf Alain de Borchgrave d'Altena, adopteerde. De naam Merghelynck werd toen aan zijn familienaam toegevoegd, zodat die niet zou verdwijnen. Hij huwde later Béatrice van der Linden d'Hoogvorst en heeft vier dochters de Borchgrave d'Altena Merghelynck.

EEN RIJK LEVEN

Ferdinands acht jaar jongere broer Arthur koos een geheel andere loopbaan. Op 18-jarige leeftijd kwam hij met de genealogie in aanraking, en dat groeide uit tot een grote passie, gedoubleerd met een al even grote roeping als oudheidkundige. Als gefortuneerd man - hij behoorde tot de rijkste inwoners van de arrondissementen Veurne-Diksmuide - had hij geen beroepsinkomsten nodig om te leven en kon hij zich geheel aan zijn passies wijden. Zo kocht hij in 1875 het vervallen Kasteel Beauvoorde te Wulveringem, dat hij meteen restaureerde en uitbreidde. Hij stoffeerde het als een zeventien-

de-eeuwse woning, waar hij vooral 's zomers als een echte landjonker verbleef. Hij kon ook het voorvaderlijke *hôtel* te Ieper verwerven en besloot meteen het in te richten als een museum van achttiende-eeuwse architectuur en woninginrichting. In 1900-1901 publiceerde hij bijzonder degelijke studies over beide woningen.

De eerste publicaties van Arthur Merghelynck (enkele artikelen) dateren uit 1873, een eerste boek met diverse genealogieën uit 1877. Intussen verzamelde hij handschriften, kopieerde of liet hij afschriften maken van allerlei stukken van vooral genealogisch belang. Zowel in Veurne (vanaf 1888) als in Ieper (vanaf 1892) was hij onbezoldigd archivaris tot in 1897, en die periode gebruikte hij vooral om zijn nota's verder aan te vullen. In 1896-1897 publiceerde hij een inventaris van zijn handschriften, die nu, door de vernielingen tijdens de Eerste Wereldoorlog, voor de genealogie en het historisch onderzoek van het vroegere graafschap Vlaanderen in het algemeen en de Westhoek in het bijzonder van buitengewoon belang zijn.

In 1879 betrok Arthur Merghelynck het Kasteel Beauvoorde. Hetzelfde jaar werd hij in Wulveringem lid van het Armbestuur en voorzitter van de kerkfabriek. Bij de eerstvolgende verkiezingen, in 1881, werd hij gemeenteraadslid, en toen de gemeente wat later onbestuurbaar dreigde te worden, versloeg hij in 1884 de aftredende burgemeester en lokale notaris Cornille, om daarna zelf de burgervader van Wulveringem te worden. Hij bleef dit tot in 1903, toen hij omwille van nog onduidelijke meningsverschillen met politici van Veurne en Wulveringem en door toenemende problemen met zijn zicht, niet meer aan de verkiezingen deelnam, maar zich wel weer tot lid van het Bureau van Weldadigheid van Wulveringem liet benoemen. Na Merghelyncks aftreden als burgemeester nam zijn vroegere eerste schepen Pieter Huyghe dat ambt op. De twee moeten woorden hebben gehad want het duurde maanden voordat de gemeenteraad tegen de nieuwe

burgemeester in kon doorduwen de jonker een dankbrief te sturen. En opmerkelijk: het antwoord van Merghelynck is uitdrukkelijk gericht aan de schepenen en gemeenteraadsliden, zonder een woord over zijn opvolger. Ook met Ieper had Arthur Merghelynck meningsverschillen. Zo liet hij maar met enige reserve Ieperlingen in zijn Hotel-Museum toe. Als lid van de commissie voor monumenten verweet hij de bestuurders te weinig zorg te dragen voor hun erfgoed. Enkele erg polemische geschriften tegen burgemeester, senator en baron Surmont de Volsberghe, die hij openlijk publiceerde, dateren uit de periode 1897-1898. Ook met Vandenpeereboom, een ander monument van de Ieperse geschiedschrijving, kon hij niet overweg. Hij verweet hem onder meer de grote oplage van diens werken, wat bibliofiel Merghelynck tegen de borst stootte. Zelf werkte hij liefst met oplagen van hooguit tweehonderd stuks.

Ducomy Valere rue de Lille Ypres
 N° 3 Joseph Nubeau de Roulers.
 N° 2 Albert Mertens d'Anvers.
 N° 2 Benij. Vanckhoute d'Obange

prieux Messieurs le Chevalier Merghelynck
 de bien vouloir les autoriser à pouvoir
 visiter l'hotel Merghelynck
 dans l'après midi.

Je langlato
 Ypres du 12 July 1906

 A. Merghelynck

Merghelynck was politiek katholiek (klerikaal) geïnspireerd. Dit speelde allicht ook mee in zijn problemen met het Ieperse stadsbestuur, waar in 1890 de liberalen een verkiezingsoverwinning vierden. Ook Arthurs

broer Ferdinand koos resoluut voor de liberale partij. Wellicht is dit één van de redenen voor de breuk met zijn familie. En die was totaal. Het is duidelijk dat Arthur in zijn testament zijn enige familie, Ferdinand en diens erfgenamen, uitdrukkelijk uit alle nalatenschap wou schrappen. Omdat hij wist dat zijn broer een fervent jager was, stipuleerde hij in zijn testament van 2 februari 1905 dat het jachtrecht op de eigendommen, die hij aan anderen naliet, niet aan zijn verwanten toegekend mocht worden. Meer nog, toen hij op 12 februari een codicil toevoegde, versterkte Arthur dit nog door toe te voegen dat ook op indirecte wijze zijn familie er nooit het jachtrecht mocht uitoefenen. Hij wilde er echt zeker van zijn dat zijn familie op geen enkele manier van zijn erfenis zou genieten.

Zeker even belangrijk voor de breuk met zijn familie was zijn huwelijk uit 1895. Op 42-jarige leeftijd huwde

Arthur Merghelynck de 29-jarige Juliana Flyps, dochter van een kleine landbouwer uit Langemark. Dit huwelijk buiten zijn stand, dat kinderloos bleef, nam zijn familie en de Ieperse upper class hem niet in dank af. Over deze aangelegenheid citeert Merghelynck uit een studie van graaf P. A. du Chastel de la Howarderie, een vriend die hij tot getuige van zijn huwelijk nam: "L'idée de mésalliance, ce préjugé ridicule [...] Puisse-t-elle disparaître pour toujours!" En dan is het bijna grappig om vast te stellen dat Merghelynck zijn echtgenote, die te Langemark als Flyps geboren werd, steeds aanduidt met "Philips, dite Flyps", omdat de parochieregisters dit in het Ancien Régime zo schreven. Als genealoog wist hij best dat de schrijfwijze in die periode alles behalve consequent was. En als burgemeester besefte hij beslist dat alleen de schrijfwijze uit de geboortakte er officieel toe deed. Maar 'Philips' was toch iets chiquer dan 'Flyps'.

Arthur Merghelynck overleed op 14 juli 1908, nauwelijks 55 jaar oud. Hij werd geheel volgens zijn wil opgebaard in Ieper en begraven in Wulveringem. Zijn echtgenote bleef douairière van Beauvoorde tot haar dood in 1941. Haar neef Leon Flyps, die bij haar op het kasteel kwam wonen, werd in 1935 burgemeester van Wulveringem.

Pieter Donche en Jan Van Acker